

Stockholm 27 november 2018

Er ref/dnr: 2018/4785

Vårt dnr: 2018/0107

Yttrande över Skogsstyrelsens vägledning och kunskapsunderlag för skogsbränsle

Sammanfattning

- För att Skogsstyrelsen tydligt ska kunna ange vilka åtgärder som krävs för att nå det uttalade syftet behöver såväl kunskapsunderlaget som vägledningen kompletteras med resultaten av Skogsstyrelsens uppföljning av askåterföring (rapport 2018/6).
- Även om vägledningen innehåller rekommendationer anser Naturskyddsföreningen att Skogsstyrelsen behöver skärpa sina skrivningar i flera fall. Ordet ”bör” är alltför vagt i flera fall där det krävs att vissa åtgärder *faktiskt* vidtas för att undvika negativa resultat av åtgärder vilket i förlängningen kraftigt riskerar underminera det uttalade syftet om att skogsbränsleuttag och kompensationsåtgärder inte ska motverka förutsättningarna för att nå ett antal miljö- och samhällsmål.
- Skogsstyrelsen behöver definiera vad den menar med ”hög naturvärden” i relation till de föreslagna rekommendationerna.
- Det behöver tydliggöras att 30 § SVL samt tillämpliga delar av miljöbalken gäller även vid alla uttag av avverkningsrester samt askåterföring
- Det är bra att Skogsstyrelsen inför vad som gäller i områden som är viktiga för renskötseln. Dock behöver även skrivningarna i detta avsnitt skärpas.

Övergripande synpunkter

Naturskyddsföreningen anser att det är anmärkningsvärt att Skogsstyrelsen i såväl kunskapsunderlaget som vägledningen inte anger de negativa effekterna av askåterföring som myndighetens egen uppföljning¹ tydligt indikerar. Syftet med kunskapsunderlaget och Skogsstyrelsens rekommendationer för skogsbränsleuttag och kompensationsåtgärder är att ange under vilka förutsättningar uttag och åtgärder kan ske utan att nämnvärt äventyra miljö- och samhällsmål. Rimligen borde även resultatet av Skogsstyrelsens uppföljning av askåterföring vara ett mycket viktigt kunskapsunderlag för dessa rekommendationer. Rekommendationerna behöver spegla verkligheten och därmed också säkerställa att resultaten av framtida uppföljningar förbättras avsevärt. Naturskyddsföreningen anser också att det är av stor vikt att Skogsstyrelsen i kunskapsunderlaget även anger i hur hög grad askåterföring *inte* sker där så är nödvändigt för att motverka försurning av skogsmarken.

Genomgående används ordet *bör* i Skogsstyrelsens rekommendationer. Detta gäller även i anslutning till åtgärder som faktiskt *behöver* vidtas för att rekommendationerna ska kunna uppnå myndighetens syfte. Detta gäller i synnerhet särskilt viktiga områden för naturvården, renskötseln och kulturmiljövården. Naturskyddsföreningen förutsätter att det är Skogsstyrelsens syfte att föreslå åtgärder och rekommendationer som ska leda till ett hållbart skogsbruk. Även om det handlar om rekommendationer och inte lagkrav så anser Naturskyddsföreningen att det behöver framgå tydligt i vägledningen vad som faktiskt *krävs* för att negativa effekter motverkas så att uttag av avverkningsrester kan vara förenligt med ett hållbart skogsbruk.

Skogsstyrelsen behöver definiera vad den menar med ”skogar med höga naturvärden” kopplat till rekommendationerna. Naturskyddsföreningen menar att det i avsnitt 3.1 och 3.2 tydligt behöver framgå att t.ex. nyckelbiotoper och värdekärnor innefattas av begreppet.

Specifika synpunkter rörande kunskapsunderlaget

Forskning visar att askåterföring är mycket viktigt för att balansera näringsbalansen vid uttag av GROT. Det är ett väl känt faktum att askåterföringen är mycket eftersatt, vilket inte anges i kunskapsunderlaget. Vidare anges, som nämnts ovan, inte heller det faktum att askåterföringen redan idag har en negativ påverkan på såväl kultur- som fornlämningar som på hänsynen till naturvärden som föreskrivits i

¹ Skogsstyrelsen rapport 2018/6. Uppföljning av askåterföring efter spridning.

samrådsprotokoll. Detta menar Naturskyddsföreningen är en stor brist. En kunskapssammanställning behöver vara tämligen heltäckande för ge tillräcklig kunskap om vad, och framförallt varför, något måste åtgärdas, samt hur åtgärderna bör utformas.

Skogsstyrelsen har, som miljömålsansvarig myndighet, ett mycket stort ansvar för att i sina rekommendationer säkerställa att dessa inte äventyrar miljömålet Levande skogar. Därför menar Naturskyddsföreningen att nedanstående slutsats ur Energimyndighetens rapport (2012:08) behöver framgå i kunskapsunderlaget för att ge en tydlig bild av vad som krävs:

Ett ökat uttag av skogsbränsle är förenligt med miljö kvalitetsmålet Levande skogar under vissa förutsättningar, t.ex. att endast vissa sortiment tas ut i en begränsad mängd, samtidigt som vissa naturvårdande åtgärder förstärks, t.ex. generella hänsyn (miljöhänsyn).

Avsnittet ”Uttag av avverkningsrester påverkar skogsmarkens närings- och försurningsstatus” behöver kompletteras med följande underrubriker: ”Återföring av aska och dess effekter på försurning av skogsmark” samt ”Återföring av aska och dess effekter på försurning av ytvatten”. Det behöver framgå vad som händer med markkemin när askan återförs, hur länge askan ger effekt samt om det spelar någon roll i vilken form askan tillförs och i vilket stadium skogen befinner sig i när askan tillförs.

Specifika synpunkter rörande vägledningen

3.1

Rubriken behöver ändras till ”Avverkningsrester ska inte tas ut på alla marker”. I rutan behöver följande förändringar i text göras (understruket):

Avverkning och uttag av avverkningsrester (grenar och toppar) ska normalt inte ske i skogar med höga naturvärden. Skyddszoner där uttag av avverkningsrester inte sker bör alltid lämnas mot skogliga impediment, öppen jordbruksmark, samt utmed sjöar och vattendrag.

Första stycket sid. 12 behöver ändras enligt följande (understruket) ”Uttag av avverkningsrester (grenar och toppar) ska normalt inte ske i skogar med höga naturvärden, eftersom naturvärdena vanligen riskerar att skadas eller förstöras av skogsavverkning... Det finns dock tillfällen när avverkning och därmed även ett försiktigt uttag av avverkningsrester kan vara positivt... ”

Första meningen, andra stycket sid. 12 behöver formuleras enligt följande ”Skyddszoner med träd och buskar, där inget uttag av avverkningsrester sker, bör alltid lämnas...”

Första meningen, tredje stycket sid. 12 behöver formuleras enligt följande ”Uttag av avverkningsrester ska heller inte ske...”. Tredje meningen: ”Det är i dessa fall mer prioriterat...”.

Första meningen, fjärde stycket sid. 12 behöver förtydligas enligt ”I de mest värdefulla hänglavsskogarna ska, av hänsyn till renskötseln, uttag av avverkningsrester inte ske.”

I avsnittet behöver begreppet ”skogar med höga naturvärden” definieras.

3.2

Texten under avsnittet har försämrats i jämförelse med den mer beskrivande text som finns i nuvarande rekommendationer. Det som har strukits belyses inte heller i tillräcklig omfattning i kunskapsunderlaget.

Naturskyddsföreningen anser därför att detta avsnitt behöver ses över för att minst motsvara de beskrivningar som finns i Skogsstyrelsens meddelande 2/2008. Genom den förkortning av texten som har skett ger Skogsstyrelsen helt enkelt inte användaren en tillräckligt god vägledning. Vidare anser Naturskyddsföreningen att det är anmärkningsvärt att Skogsstyrelsen helt utelämnat nyckelbiotoperna i detta avsnitt.

Avsnittet (rutan samt i löptexten) behöver kompletteras med att 30 § SVL samt tillämpliga delar av miljöbalken gäller även vid uttag av avverkningsrester och askåterföring.

I rutan behöver följande ändras ”Uttag av avverkningsrester ska endast omfatta de vanligaste trädslagen i landskapet. Ensidig inriktning mot uttag av lövträd undviks.”

Första meningen, andra stycket, sid 12 behöver ändras ”Uttag av avverkningsrester ska endast omfatta...”

Första meningen, tredje stycket, sid 12 behöver kompletteras ”...organismer som lever på död ved bör minst 20 %...”. Denna komplettering är nödvändig för att texten ska vara samstämmig med vad som står i rutan.

Fjärde meningen, fjärde stycket, sid 12 behöver ändras ”Uttag av ädellövträd ska därför göras...”.

Sista meningen, femte stycket, sid 12 behöver kompletteras; ”... exempelvis om uttag av ädellövved görs vid olämpliga tidpunkter eller i för stor omfattning eller om gallring sker i nyckelbiotoper och värdekärnor.”

3.3

Naturskyddsföreningen anser att det är mycket bra att det införs ett avsnitt rörande hänsyn till renskötseIn. Texten i rutan behöver dock ändras som följer; ”Avverkning samt uttag av avverkningsrester ska inte ske i värdefulla hänglavsskogar, av hänsyn till renskötseIn.” ”Askåterföring ska inte utföras på eller i nära anslutning till marker med stor betydelse för renskötseIn i form av marklavar.”

Första meningen, andra stycket sid 14 behöver kompletteras ”I de mest värdefulla hänglavsskogarna bör avverkning samt uttag av avverkningsrester inte ske alls”.

Första meningen, tredje stycket sid 14 behöver ändras ”Askåterföring ska inte utföras...”

3.4

Texten i rutan behöver utvecklas; ”Uttag av avverkningsrester bör alltid kompenseras med aska...”.

3.6

Tredje punkten i rutan behöver ändras; ”Aska ska spridas jämt i beståndet”.

3.6.3

Naturskyddsföreningen finner det anmärkningsvärt att Skogsstyrelsen gör en sådan kraftig skillnad på minsta bredd i meter med askfri zon mellan sjöar och vattendrag med höga naturvärden och övriga sjöar och vattendrag samt diken. Mycket riktigt konstaterar Skogsstyrelsen att aska som hamnar direkt i vattendrag kan vara skadligt för vattenorganismer. Detta gäller alla vattenorganismer, oavsett om dessa finns i ett Natura 2000-vattendrag eller i ”övriga vattendrag”. Naturskyddsföreningen har svårt att förstå motiven till den stora skillnaden på skyddszon som anges (15 meter) mellan ”vattendrag med höga naturvärden” och ”övriga vattendrag” samt ”diken”. Är skillnaden verkligen motiverad av hänsyn till vattnet och vattenorganismernas väl? Här finns stor anledning till att Skogsstyrelsen tydligt anger motiven till skillnaden med referenser till relevant forskning. Kan inte detta göras anser Naturskyddsföreningen att samtliga askfria zoner behöver justeras så att de är 25 meter.

Vidare anser Naturskyddsföreningen att det behöver anges en askfri zon mot kulturmiljö- och fornlämningar. Detta är väl motiverat mot bakgrund av resultaten av Skogsstyrelsens uppföljning av askåterföring (rapport 2018/6). Detta bör göras genom ett tillägg i tabellen på sid. 21.

3.7

Punkt två i rutan behöver ändras; ”På marker där risken för körskador och erosion är stor ska inget uttag av avverkningsrester ske”.

Mot bakgrund av behovet av att det behövs anges en askfri zon mot kulturlämningar och fornlämningsområden (se ovan) anser Naturskyddsföreningen att detta inte behöver anges även under detta avsnitt. Punkt tre i rutan kan därmed utgå.

Detta remissvar har utarbetats av Malin Sahlin, sakkunnig skogsfrågor vid rikskansliet för Naturskyddsföreningen med hjälp av Andreas Skarmyr, projektledare våtmark och Ruona Burman, t.f chef skogs- och naturvårdsavdelningen.

Johanna Sandahl

Ordförande

Ruona Burman

t.f chef för Skogs- och naturvårdsavdelningen